

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та національної безпеки



ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

Олег СКИДАН

26.04 2024 р., протокол № 3

ПРОГРАМА

комплексного вступного випробування за фахом
при зарахуванні на навчання
на основі освітнього ступеня бакалавр, спеціаліст, магістр
для здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 256 «Національна безпека»
ОП «Національна безпека (економічна, екологічна та продовольча безпека)»

ВСТУП

Програма фахового випробування для вступу до Поліського національного університету складена відповідно до місця та значення дисциплін, передбачених освітньою програмою підготовки бакалавра галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону».

Мета вступних фахових випробувань на здобуття ОС «Бакалавр» зі спеціальності 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» – визначення рівня підготовленості вступників, які бажають навчатися в Поліському національному університеті.

Визначальним чинником програми вступних фахових випробувань є її міжпредметний характер. Програма складається з тем, в яких відбиваються окремі сторони спеціальності та інтегруються знання з кількох дисциплін. При цьому органічно поєднуються теоретичні, методичні та практичні питання, які дозволяють виявити знання та вміння вступника використовувати категоріальний апарат, методи пізнання, логіку викладу, творчий підхід, методи обґрунтувань і доведень з економічної теорії у тому числі.

Порядок проведення вступних фахових випробувань визначається Правилами прийому для здобуття вищої освіти в Поліському національному університеті.

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ»

Тема 1. Предмет і метод економічної науки.

Зародження економіко-теоретичних знань. Основні етапи розвитку економічної науки. Предмет основ економіки. Методи економічної науки. Єдність історичного і логічного. Статистичний аналіз. Експеримент. Економічна категорія. Економічні закони. Пізнання і використання економічних законів. Функції економічної науки. Місце економічної науки в системі соціальних та поведінкових наук. Оновлення і розвиток економічної науки в сучасних умовах. Сучасні економічні теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Тема 2. Економічна думка епохи древнього світу і середньовіччя.

Класична школа. Економічні ідеї рабовласницьких держав Стародавньої Азії. Економічна думка Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Економічні ідеї середньовічних схоластів. Економічне вчення меркантилістів. Історичні умови виникнення і загальна характеристика класичної школи. В. Петті. Економічне вчення фізіократів. Економічна система А. Сміта. Економічне вчення Д. Рікардо.

Тема 3. Сучасні напрями економічної думки: неокласицизм, кейнсіанство, інституціоналізм та неокласичний синтез.

Макроекономічна теорія Д. М. Кейнса. Неокейнсіанські теорії економічного зростання. Посткейнсіанство. Фактори «неокласичного відродження». Економічні погляди Фрідріха Хайєка. Неоліберальна доктрина «соціального ринкового господарювання». Теорія і практика сучасного монетаризму. Нова класична макроекономіка. Методологічні особливості та еволюція інституціоналізму. Американський інституціоналізм та його різновиди. Неоінституціоналізм.

Тема 4. Економічні потреби та інтереси суспільства.

Сутність та структура економічних потреб суспільства. Погодження економічних потреб і їх структура. Економічний закон зростання потреб. Економічні інтереси, їхня класифікація та взаємодія. Мотиви та стимули ефективного господарювання.

Тема 5. Економічна система суспільства. Відносини власності.

Зміст економічної системи. Продуктивні сили суспільства. Система виробничих відносин. Організаційно-економічні та соціально-економічні відносини. Спосіб виробництва та суспільно-економічна формація. Формаційний та цивілізаційний підходи до процесів суспільного розвитку. Об'єктивні основи розвитку людської цивілізації. Людина в економічній системі як виробник, суб'єкт виробничих відносин. Типи економічних систем. Традиційні економічні

системи. Командно-адміністративна система. Ринкова система. Змішані системи. Власність в економічній системі. Поняття власності. Економічний зміст і право власності. Форми власності.

Тема 6. Форми організації суспільного виробництва.

Технологічні можливості суспільства. Економічні ресурси та їх види. Обмеженість (рідкість) економічних ресурсів. Межа економічних можливостей. Ефективність виробництва. Форми економічних зв'язків і виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво. Загальні основи й суперечності товарного виробництва. Товар і його властивості. Форми вартості. Закон вартості.

Тема 7. Теорія грошей і грошового обігу.

Становлення та еволюція грошових відносин. Історія розвитку грошей. Види грошей: товарні, символічні, кредитні. Функції грошей. Грошові системи та їх еволюція. Види грошового обігу. Грошова база. Грошові агрегати. Рівновага грошової та товарної мас. Модель І.Фішера. Ринок грошей. Інфляція. Види інфляції. Причини інфляції. Наслідки інфляції. Регулювання інфляції.

Тема 8. Ринкова економіка: її сутність, структура та інфраструктура.

Сутність ринку й об'єктивні умови його функціонування. Функції ринку. Основні суб'єкти ринкової економіки. Структура ринку. Види ринків. Інфраструктура ринку. Організаційно-технічна інфраструктура ринку. Фінансово-кредитна інфраструктура ринку. Науково-дослідницька інфраструктура ринку. Товарна біржа. Фондова біржа. Ринок цінних паперів. Види цінних паперів: акції, облігації, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, векселі. Валютний ринок та його основні економічні суб'єкти. Котирування валют. Фіксований та плаваючий курс. Валютні операції. Валютне регулювання.

Тема 9. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага.

Попит. Закон попиту. Крива попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Детермінанти попиту. Зміни величини попиту. Зміни в попиті. Еластичність попиту. Пропозиція. Закон пропозиції. Детермінанти пропозиції. Зміни величини пропозиції. Зміни в пропозиції. Еластичність пропозиції. Ціна у ринковій економіці. Сутність ціни. Рівноважна ціна. Орієнтуюча функція ціни. Чинники, що впливають на ціну. Цінова еластичність попиту та чинники, що її визначають. Ціни, що встановлюються державою.

Тема 10. Конкуренція у ринковій економіці.

Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки. Економічний закон конкуренції. Конкуренція продавців. Конкуренція покупців. Типи конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція. Нецінова конкуренція. Ринок

досконалої конкуренції. Монополія як антипод конкуренції. Ринок чистої монополії. Ринок монопольної конкуренції. Олігополія. Захист конкуренції від монополії. Антимонопольне законодавство.

Тема 11. Підприємництво у ринковій економіці.

Підприємницька діяльність. Поняття підприємницької діяльності та її функції. Принципи підприємництва. Умови підприємництва. Чинники підприємницької діяльності. Підприємство і його види. Суть та ознаки підприємства. Види підприємств залежно від власності, розміру та сфер функціонування. Організаційно-правові форми підприємництва в ринковій економіці. Одноосібне володіння. Партнерство або товариство. Корпорація. Основи маркетингу і менеджменту в підприємницькій діяльності. Невизначеність та ризик.

Тема 12. Капітал. Витрати виробництва та прибуток.

Капітал як економічна категорія товарного виробництва. Основний та оборотний капітал, його структура. Стадії кругообігу капіталу. Оборот капіталу, його сутність. Співвідношення категорій кругообіг і оборот капіталу. Швидкість обороту капіталу. Амортизація та відтворення основного капіталу. Фізичний та моральний знос основного капіталу. Торговельний капітал як відокремлена частина промислового капіталу. Генезис, природа і джерела позичкового капіталу.

Тема 13. Споживання і попит на конкурентному ринку.

Теорія поведінки споживача. Мета споживача. Бюджетне обмеження та споживчий вибір. Зміна рівноваги споживача. Індивідуальний та ринковий попит.

Тема 14. Ринок досконалої конкуренції.

Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробника. Обмеження виробника. Продуктивність ресурсів і витрати виробництва у короткостроковому періоді. Виробнича функція і витрати виробництва у довгостроковому періоді. Вибір фірмою виробництва і конкурентне пропонування.

Тема 15. Теорія ринків недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, олігополія, монополія.

Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії. Соціально- економічні наслідки монополії. Природна монополія. Монопольна влада. Цінова дискримінація. Особливості монополістичної конкуренції. Моделі рівноваги монополістичного конкурента. Роль диференціації продукти і реклами як інструмент нецінової конкуренції. Характерні риси та причини поширення олігополії. Особливості поведінки олігополіста.

Тема 16. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки.

Аграрні відносини, їх специфіка і місце в економічній системі. Власність на землю. Рентні відносини та форми земельної реформи. Ціна землі.

Агропромисловий комплекс, його функції і структура. Світовий досвід структурної перебудови в АПК на сучасному етапі. Поєднання дрібного виробництва з великим у різних економічних системах. Ставлення і розвиток нових форм господарювання в агропромисловому комплексі України. Проблеми земельної реформи в Україні. Ринок землі.

Тема 17. Макроекономічні показники в СНР.

Зміст та значення системи національних рахунків (СНР) для макроекономічного аналізу. Теоретичні засади та принципи побудови СНР. Класифікація видів економічної діяльності. Етапи розвитку СНР. Стан та проблеми запровадження СНР-93 в Україні. Основні макроекономічні показники. Номінальні та реальні макроекономічні показники. Суспільний добробут та проблеми його кількісного визначення. Нові макроекономічні показники: індекс людського розвитку, рівень глобалізації, рівень тонізації.

Тема 18. Національне виробництво і відтворення.

Зміст, види та пропорції національного (суспільно) відтворення. Теоретичні моделі суспільного відтворення. Відтворення та його типи. Національний ринок благ та його рівновага. Зміст та структура національного ринку. Зміст, джерела, типи та фактори економічного зростання.

Тема 19. Макроекономічна нестабільність: інфляція та безробіття.

Інфляція: сутність, причини та види. Вимірювання інфляції. Соціально-економічні наслідки інфляції. Безробіття як вияв макроекономічної нестабільності. Закон А. Оукена. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива А. Філіпса. Антиінфляційна політика держави та політика зайнятості.

Тема 20. Кредитна система та монетарна політика.

Поняття банку. Функції банків. Операції банків. Види банків. Особливості банківської системи в Україні. Кредитно-грошова політика. Мета кредитно-грошової політики. Інструменти кредитно-грошової політики: операції на відкритому ринку, зміни резервної норми і зміни облікової ставки.

Тема 21. Фінансова система та фіскальна політика.

Сутність фінансів та їх роль у ринковій економіці. Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи державного бюджету. Видатки державного бюджету. Бюджетний дефіцит. Державний борг. Податкова система і податкова політика держави. Сутність податків. Елементи податкової системи. Види податків. Принципи оподаткування. Дискреційна та недискреційна податкова політика. Формування податкової системи в Україні.

Тема 22. Циклічність економічного розвитку.

Макроекономічна нестабільність: зміст, форми вияву та головні макроекономічні суперечності. Циклічні коливання та їх різновиди. Класичний та сучасні економічні цикли. Трендові тенденції в економіці. Теорії циклічного

розвитку та їх класифікації. Нециклічні коливання економіки. Системні кризи. Механізм поширення циклічних коливань. Моделі економічних циклів. Адаптація економічної системи до циклічних коливань. Державне анти циклічне регулювання.

Тема 23. Державне регулювання національної економіки.

Об'єктивна необхідність державного втручання в економіку. Відмови ринку та відмови держави. Теорія суспільного вибору. Зміст, цілі та інструменти макроекономічної політики. Теорії економічної політики Я. Тінбергена та Р. Манделла. Ефективність економічної політики. Закон А. Вагнера. Ефективність В. Парето.

Тема 24. Інтернаціоналізація господарського життя і світовий ринок.

Поняття світового господарства й етапи його розвитку. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси на сучасному етапі. Міжнародна торгівля та утворення світових ринків товарів. Структура міжнародної торгівлі. Вільна торгівля. Протекціонізм. Міжнародний рух капіталів. Причини вивозу капіталу. Форми вивозу капіталу. Прямі і портфельні інвестиції. Міжнародна міграція робочої сили. Основні напрями міграції робочої сили. Утворення міжнародного ринку робочої сили. Сучасні форми та основні тенденції розвитку міжнародних науково-технічних зв'язків. Форми спільного підприємництва. Світова валютна система як форма організації валютних відносин та основні етапи її розвитку. Міжнародні кредитні відносини. Види кредитів та порядок їх надання. Міжнародний ринок позичкового капіталу. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк та інші міжнародні організації.

Тема 25. Глобалізація економіки та загально цивілізаційні проблеми людства.

Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки. Суперечності глобалізації та її моделі. Взаємопов'язаність і передумови вирішення глобальних проблем.

ПРИКЛАДИ ТЕСТІВ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Яке визначення найбільш точно передає сутність предмета економічної теорії?

а) Наука про економічні відносини людей щодо раціонального використання обмежених ресурсів для найбільш повного задоволення своїх потреб.

б) Наука про суспільство на різних стадіях його розвитку.

в) Наука про управління підприємствами для досягнення максимальної

ефективності їх функціонування.

г) Наука про вибір ефективної державної політики для вирішення актуальних соціально-економічних проблем.

2. Яка зі шкіл економічної теорії була економічно першою?

а) Марксизм.

б) Меркантилізм.

в) Кейнсіанство.

г) Фізіократи.

3. Проблема вибору, з якою постійно стикаються економічні суб'єкти, зумовлена тим, що:

а) Всі люди прагнуть якнайкраще задовольнити свої потреби. б) Всі люди мають різні смаки та уподобання.

в) Потреби людей безмежні, а ресурси обмежені. г) Всі люди прагнуть вищого рівня добробуту.

4. Які з наведених нижче понять можна безпосередньо проілюструвати за допомогою побудови кривої виробничих можливостей:

а) Попит і пропонування.

б) Обмеженість виробничих ресурсів, ефективний вибір, альтернативна вартість.

в) Найкращий спосіб задоволення потреб за наявних ресурсів. г)

Правильні відповіді б) і в).

5. Альтернативна вартість вимірюється:

а) Індексом споживчих цін.

б) Ціною товару, що купується.

в) Кількістю одного блага, від якої потрібно відмовитись заради одержання додаткової одиниці іншого блага.

г) Кількістю ресурсів, необхідних для виробництва даного товару.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економічна теорія: навч. посібник. / В. П. Якобчук. 4-те вид., перероблене. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. 450 с.
2. Економіка публічного сектору» / В. П. Якобчук, Л. І. Симоненко, В. А. Довженко, Є. І. Ходаківський, І. Л. Литвинчук, О. В. Захаріна, С. В. Тищенко, О. В. Іванюк, І. В. Кравець, Н. С. Пугачова, О. П. Русак, О. П. Власенко, Ю. В. Золотницька; за загальною редакцією В. П. Якобчук. Київ: Вид-во Ліра-К, 2021. 496 с.
3. Інструменти мікро- і макроекономіки в публічному управлінні» / В. П. Якобчук, Є. І. Ходаківський, І. Л. Литвинчук, Л. І. Симоненко, В. А. Довженко, О. В. Захаріна, С. В. Тищенко, О. В. Іванюк, І. В. Кравець, Н. С. Пугачова; за загальною редакцією В. П. Якобчук. Київ: Вид-во Ліра-К, 2021. 406 с.
4. Гальчинський А. С., Єщенко П. С. Економічна теорія: підручник. К.: Вища шк., 2016. 503 с. 3. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. Шевченко Л.С. Харків: Право, 2016. 448 с.
5. Економічна теорія : підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін. ; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 608 с.
6. Економічна теорія. Політекономія: Навч. Посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 428 с.
7. Базилевич В. Д. Економічна теорія: політекономія : підручник / В. Д. Базилевич, В. М. Попов. – 8-ме вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2012. – 702 с.
8. Економічна теорія: Політична економія: Підручник. / Кол. авт.: Юрій С.І., Буян І.В., Березюк Р.М., Сарай М.І., Вербінський. К.: Кондор. 2009. 690 с.
9. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії. Навчальний посібник 3-те видання К.:ВЦ «Академія», 2009. 502 с.
10. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: навч. посібник. 4-те вид., стер. К.: Академія, 2016. 502 с.
11. Основи економічної теорії: підручник / за ред. А.А. Чухна. К.: Вища школа, 2015. 606 с. 9. Основи економічної теорії: навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-те вид., переобл. І доповн. – К.: Знання, 2014. – 423 с.
12. Політична економія: Навч. посібник / За проф. Д.е.н., проф.. Ю.І. Пилипенка. Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет». 2014. 236 с.
13. Політична економія : навчальний посібник / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 280 с.

Допоміжна

1. Андрусь О.І. Економічна теорія: інтерактивні методи в модульному навчанні. Київ:КНТ, 2008. 479 с.
2. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2009. 688 с.
3. Ватаманюк О. З. Бізнес-економіка: навчальний посібник / О. З.

Ватаманюк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 324 с.

4. Галушка З., Лусте О. Стратегії розвитку бізнесу: теорія і практика : навч. посібник . Чернівці : Чернівець. над. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 288 с

5. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2009, 864 с.

6. Закон України «Про власність» // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 20. С. 249.

7. Закон України «Про господарські товариства» // Відомості Верховної Ради України. 1991. №49. С. 682.

8. Закон України «Про підприємництво» // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 14. С.84.

9. Лагутін В.Д., Уманців Ю.М., Щербакова Т.А. [та ін.] Економічна теорія : підручник /; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017.608 с.

10. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Видавничий центр «Академія». 2015. С. 504.

11. Федоренко В.Г., Руженський М.М., Палиця С.В., Пінчук Ю.Б. Основи економічної теорії: навч. посіб. – 2-ше вид. перероб. і доп. Київ. Алерта. 2012. 312с.

12. Щетинін А.І. Політична економія. Підручник. Київ. Центр учбової літератури. 2018. 480с.

13. Юрій С.І. Економічна теорія: політична економія. Підручник. Київ. Кондор. 2018. 604 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека електронних книжок з економічних дисциплін // <http://www.library.if.ua>

2. Все в одному: Макроекономіка-конспект лекцій (КНЕУ) // <http://in1.com.ua/book/12096/>

3. Інтернет-сайт Держкомітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Інтернет-сайт Міністерства економіки України –<http://www.me.gov.ua>

5. Інтернет-сайт Міністерства фінансів України – <http://www.minfint.gov.ua>

6. Інтернет-сайт Національного банку України - <http://www.bank.gov.ua>

7. Макроекономіка – Базилінська:<http://www.library.if.ua/book/63/4549.html>

8. Макроекономіка – Електронна бібліотека підручників // <http://studentam.kiev.ua/content/category/3/87/95/>

9. Малиш Н. А. Макроекономіка // http://chitalka.info/dmo_13/dmo_13index.htm

10. Савченко А. Г. Макроекономіка //<http://studentam.kiev.ua/content/view/713/95/>

11. Термінологічний словник - Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: <http://www.vuzl.org/books/finance/73-fiscal-policy-kutsenko-2002?start=28>.

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат із безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення: життя, діяльність, здоров'я, безпека, небезпека, загроза, надзвичайна ситуація (НС), ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності.

Тема 2. Ризик як кількісна оцінка небезпек. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію. Класифікація НС за причинами походження, територіальним поширенням та обсягом заподіяних або очікуваних збитків. Визначення потенційно-небезпечних об'єктів і територій. Об'єкти підвищеної небезпеки та класи їхньої небезпечності.

Тема 3. Природні загрози, характер їх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. Загальна характеристика природного середовища. Небезпечні природні явища, їх класифікація. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледиці. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних топологічних явищ: повеней, цунамі, маловоддя, зсувів, селі та ін. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних тектонічних явищ: землетрусів, вивержень вулканів та ін. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки небезпечних космічних явищ. Біологічні небезпеки. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин. Регіональний комплекс природних загроз. Комплекс заходів із запобігання природних НС та організації дій щодо усунення їх негативних наслідків.

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Загальна характеристика техногенного середовища. Небезпечні техногенні фактори та їх оцінка. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. Рівні виробничих аварій залежно

від їх масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Класифікація небезпечних хімічних речовин за характером впливу на організм людини. Шляхи потрапляння небезпечних хімічних речовин до організму людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою. Організація дозиметричного й хімічного контролю. Фактори, що впливають на безпечність діяльності працівників. Комплекс робіт на об'єкті з попередження НС, локалізації та ліквідації їх наслідків за відомими алгоритмами, технологіями з урахуванням чинних галузевих норм і правил.

Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їх види та характеристики.
Загальна характеристика соціального середовища. Небезпечні соціальні фактори. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Антитерористичні критерії оцінки вразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку. Фізіологічні та психологічні критерії безпеки людини. Основні фізіологічні системи організму людини. Захисні властивості людського організму. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Види поведінки людини та її психічна

діяльність: психічні процеси та властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види стресових станів. Психотипи за реакцією людини на небезпеку. Психосоціальні наслідки впливу негативних факторів небезпек НС. Психологічна та медична реабілітація постраждалого населення. Професії підвищеного ризику. Основи підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпек.

Тема 6. Законодавча та нормативна база з питань охорони праці. Основні законодавчі акти про охорону праці. Основні положення Закону України "Про охорону праці". Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Гарантії прав на охорону праці. Соціальний захист потерпілих на виробництві. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх. Нормативно-правові акти з охорони праці.

Тема 7. Державне управління та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження. Система управління охороною праці. Організація охорони праці на виробництві. Обов'язки роботодавців і працівників щодо виконання вимог охорони праці. Служба охорони праці підприємства.

Тема 8. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Законодавство в галузі гігієни праці. Фізіологічні особливості різних видів діяльності. Гігієнічна класифікація праці. Мікроклімат виробничих приміщень. Вентиляція виробничих приміщень. Системи опалення. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук. Іонізуюче випромінювання. Електромагнітні поля та електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону.

Тема 9. Пожежна безпека. Сучасний стан щодо забезпечення пожежної безпеки. Основні причини пожеж. Поняття про пожежу. Класифікація пожеж. Небезпечні та шкідливі чинники, пов'язані з пожежами. Комплекс заходів та засобів щодо забезпечення пожежної безпеки об'єкта. Засоби гасіння пожеж.

Тема 10. Надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках. Основні теоретичні положення. Втрата свідомості, травми. Термічні впливи. Особливі види травм. Отруєння. Захворювання, пов'язані зі зміною барометричного тиску.

Тема 11. Особа та національна безпека держави. Поняття безпеки особи:

зміст та параметри. Національна безпека держави в системі ціннісних орієнтацій особи. Соціальний статус та соціальна роль особистості. Основні міжнародні документи про права людини як нормативна складова безпеки особи і національної безпеки держави.

ПРИКЛАДИ ТЕСТІВ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Безпека – це:

- а) збалансований стан людини, держави, соціуму;
- б) незбалансований стан людини, держави, соціуму;
- в) розбалансований стан людини, держави, соціуму;
- г) стан людини, яка чекає небезпеку.

2. Під національною безпекою розуміють:

- а) Захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави;
- б) Хибний шлях, що призводить до конфліктів;
- в) Стан захищеності національних інтересів самостійних держав;
- г) Частка держави в економіці і в інших сферах життя людини і суспільства.

3. Колективна безпека – це...

- а) Сукупність спільних заходів держав задля підтримання миру, запобігання війні, припинення актів агресії і надання колективної допомоги;
- б) Це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави в різних сферах життєдіяльності від внутрішніх та зовнішніх реальних або потенційних загроз;
- в) Заходи однієї держави задля підтримання миру, запобігання війні, припинення актів агресії і надання колективної допомоги;
- г) Захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від воєнних загроз;

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-ХІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>. 2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23. 07. 96). – Ст. 141.

3. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 р. № 1150-ІХ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>.

4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-ІІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.

5. Про Державну спеціальну службу транспорту : Закон України від 5 лютого 2004 р. № 1449-ІV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-15>.

6. Про економічну самостійність Української РСР : Закон Української РСР від 3 серпня 1990 р. № 142-ХІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-12>.

7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-ХІV. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>. 8. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-ХІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>. 9. Про інформаційні агентства : Закон України від 28 лютого 1995 р. № 74/95-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80>.

10. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-ВІІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

11. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-ВІІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

12. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-ХІІ. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

13. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

14. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>. 15. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>.

16. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>. 17. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

18. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12>. 19. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР. Верховна Рада України : [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

20. Доктрина інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>.

21. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. № 347/2002. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

22. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

23. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21>.

24. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ

Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>. 25. Стратегія національної безпеки України. Безпека людини – безпека країни : Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n7>.

26. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/188/98-%D0%B2%D1%80>.

27. Про затвердження Воєнно-медичної доктрини України : постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 910. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-%D0%BF>.

28. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>. 29. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 р. № 1277. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>.

30. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

31. Північноатлантичний договір від 4 квітня 1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008.

32. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Основні інформаційні джерела:

33. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. : В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.

34. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави : підруч. для використання у навч.-вихов. процесі / [О. П. Дузь-Крятченко та ін. ; за заг. ред. В. М. Телелима] ; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського, Каф. стратегії нац. безпеки та оборони. – Вид. 3-тє, перероб. і допов. – Київ : Вид. НУОУ ім. І. Черняхівського, 2015. – 620 с.

35. Практичні аспекти стратегічного планування в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності: навч. посіб. / В. І. Абрамов, А. В. Дацюк, М. М. Шевченко та ін.; за заг. ред. Ю. В. Мельника, Л. М. Шипілової – Київ : НАДУ, 2018. – 128 с.

36. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підручник. Київ : НАДУ, 2012. – 344 с.

37. Ситник Г. П., Орел М. Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника, Київ : Видавець Кравченко Я. О. – 2020. – 360 с.

Порядок проведення та оцінювання результатів фахового вступного іспиту

На фаховому вступному іспиті абітурієнт отримує тестове завдання, бланк результатів тестування та титульний аркуш зі штампом Приймальної комісії університету. Фаховий вступний іспит проводиться в письмовій формі або на основі індивідуальної усної співбесіди. Перед вступним іспитом представники приймальної комісії проводять інструктаж щодо порядку виконання вступного тестового завдання.

На бланку результатів абітурієнт вказує за номером тесту варіант правильної відповіді. Виправлення, декілька позначень і відсутність результату за варіантом відповіді зараховуються як невірний розв'язок тесту. Не допускаються будь-які умовні позначки на бланку результатів тестування та титульному аркуші.

Тестове завдання містить 50 питань з однією правильною відповіддю. Кожна правильна відповідь оцінюється у чотири бали. Максимально можлива кількість набраних балів після складання фахового іспиту – 200. Кількість балів необхідна для участі в конкурсі повинна дорівнювати або бути більшою за 100.

Тривалість тестування – 120 хвилин.

Зарахування для навчання до Поліського національного університету здійснюється за рейтинговою системою.